

základ, od něhož se mohl – třeba v polemickém nesouhlasu – odrazit další vývoj.

Mezi přispěvateli almanachů byl Puchmajer jednou z nejvýraznějších básnických osobností; svou tvorbou chtěl uspokojit především náročné, literárně vzdělané publikum. Jeho básnický sloh, založený na slovníkově bohatém konkrétním pojmenování věcí a jevů, vyznačuje přehledná výstavba věcná i jazyková a plynulost básnické dikce. S jistotou vládl širokou škálou žánrů, od vznešené ódy (*Óda na Jana Žižku z Trocnova*) až po žertovné písně. Jeho adaptace bajek, v nichž dovedl uplatnit smysl pro pointu, čtenářsky žily po celé 19. století; jeho vlasteneckou lyrikou (*Na jazyk český*) začíná naše politická poezie. Podle polské předlohy zpracoval Puchmajer překlad Montesquieuova *Chrámu gnídského* (1804), galantní milostnou poezii psanou původně jako doprovod k Watteauovým rytinám. Soubor Puchmajerových básní *Fialky* vyšel až posmrtně (1833), stejně jako jeho *Rýmovník aneb Rýmovní slovník* (1824).

Ladislav Quis

/ 1846 - 1913 /

**Básník, překladatel a kritik, příslušník ruchovské generace.
Vydával také české klasiky a napsal cenné vzpomínky.**

Narodil se 7. 2. 1846 v Čáslavi, jeho otec byl městským lékařem. Studoval gymnázium v Praze, v Havlíčkově Brodě a v Táboře, kde se už živě účastnil studentského literárního dění. Právnická studia na pražské univerzitě zakončil doktorátem. Byl činný jako žurnalista krátce v Sabinově Slovanu, od r. 1872 v Národních listech. Od r. 1881 byl dva roky advokátem v Čáslavi a potom dlouhá léta v Přelouči. Sklonek života (od r. 1908) trávil v Praze, zemřel 1. 9. 1913 v Černošicích.

Quis vstoupil do literatury se spisovateli almanachu Ruch a svou první sbírku, představující charakteristické přednosti i slabosti poezie tohoto zaměření, také podle generačního manifestu nazval: dal jí titul *Z ruchu* (1872). Quis nebyl básník smyslové nebo citové inspirace, nýbrž spíše typ intelektuální. Měl dostatek vkusu, vnímavosti a vzdělání, aby umělecky ztvárnil to, čím žila jeho doba a co bylo v její atmosféře, ale nedostávalo se mu osobitosti, aby vtiskl svým veršům výraznější tvářnost. Jeho lyrika nadšeně a oddaně opěvuje ideál vlasti a svobody. Současníci oceňovali na jeho poezii i rétorický patos vznešeně svazující slova a obrazy, mohutnou intonaci řečnických otázek a oslavných apostrof i konečně všeobecnost představ. Quis silně zdůrazňoval rovněž lidovost své tvorby; spočívala v tom, že se chtěl přiblížit „prostonárodnímu“ tónu, a to v písňové lyrice

i v básních epických, převážně baladických. V duchu lidové představitosti a humoru snažil se vystihnout charakteristické rysy národního života, což se mu s největším úspěchem podařilo v cyklu balad *Hloupý Honza* (1880), čerpajícím motivy, známé příběhy a postavy z pohádek. Quisovi bylo cizí improvizování, a dbal proto o formální vytříbenost strof i verše a o jejich rozmanitost.

Třebas nezanechal Quis jako básník v české poezii výraznou stopu, bylo jeho místo v české literatuře významné. Závažné byly jeho překlady, hlavně z němčiny: překládal Goetha, Schillera a Kleista. Cenná byla jeho práce při pečlivém vydávání některých základních děl a autorů českého písemnictví, například Havlíčkových spisů a korespondence, kritických článků Nerudových, Erbeny, Čelakovského a dalších. Cenné byly i jeho studie kritické a literárněhistorické. Značný význam mají konečně i Quisovy skromně psané memoáry – jeho *Kniha vzpomínek* (1902), zachycující zajímavé události, detaily a postavy národního a kulturního života na venkově i v Praze od 50. do 70. let, charakterizující úsilí ruchovské generace a přibližující čtenáři osobnost Nerudovu.

Karel Václav Rais

/ 1859 - 1926 /

Tvůrce realistických venkovských povídek a románů, soustředěných k rodinným neshodám a generačním sporům o majetek nebo k obětavé činnosti „zapadlých vlastenců“; citlivě zpodoboval starosvětského člověka, stáří a horskou krajinu. V pracích pro mládež vyslovil radostí skromného domova a venkovského dětství.

Narodil se v Lázních Bělohradě 4. 1. 1859 v rodině drobného rolníka a tkalce. Když po absolutoriu jičínského učitelského ústavu začal r. 1877 učit v Trhové Kamenici na Železných horách, byl zprvu zkrušen chudobou kraje i strastmi učitelského postavení. Od mládí do stáří s iniciativou i pokorou vykonával učitelské povolání; podílel se i na místní osvětové činnosti, psal články do pedagogických časopisů, sestavil obsáhlý přehled o vývoji škol na Královských Vinohradech v Praze. Nikdy však neutkvěl v roli „zapadlého vlastence“. Při všem zalíbení v lidovýchovné činnosti tíhl k literární tvorbě. Touha být co nejbliž kulturnímu centru ho vedla přes Hlinsko (1882–87) do Prahy. Tam také 8. 7. 1926 zemřel.

Po prvních fejetonech v Poslu z Budče 1878 a básních v *Humoristických listech* hledal „prostý kantůrek v pohorském městečku“ kontakty s V. Benešem Třebízským a J. Nerudou; J. Arbesovi (jemuž se v dopise představoval jako jeden z „kandidátů existence“) vděčil za první povzbuzení. Ve